

Avizul Comitetului Economic și Social European privind

- **propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/54/CE privind normele comune pentru piața internă de energie electrică**
- **propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/55/CE privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale**
- **propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unei Agenții pentru cooperarea autorităților de reglementare din domeniul energetic**
- **propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1228/2003 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică**
- **propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1775/2005 privind condițiile de acces la rețelele pentru transportul gazelor naturale**

COM(2007) 528 final — 2007/0195 (COD)

COM(2007) 529 final — 2007/0196 (COD)

COM(2007) 530 final — 2007/0197 (COD)

COM(2007) 531 final — 2007/0198 (COD)

COM(2007) 532 final — 2007/0199 (COD)

(2008/C 211/06)

La 18 octombrie 2007, în conformitate cu articolul 44 alineatul (2) și cu articolele 55 și 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la:

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/54/CE privind normele comune pentru piața internă de energie electrică

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/55/CE privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unei Agenții pentru cooperarea autorităților de reglementare din domeniul energetic

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1228/2003 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1775/2005 privind condițiile de acces la rețelele pentru transportul gazelor naturale.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 aprilie 2008. Raportor: dl Cedrone.

În cea de-a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 100 voturi pentru, 4 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și propuneri

1.1 Concluzii

1.1.1 La nivel general, CESE este de acord cu motivele care au determinat Comisia să prezinte al treilea pachet privind energia, chestiune complexă și dificilă din punct de vedere juridic și economic și care a provocat luări de poziție și reacții divergente.

1.1.2 CESE consideră că situația actuală din sectorul energiei nu poate să continue. În urma inițierii procesului de integrare și de liberalizare, a fost parcursă o jumătate din drum, fiind necesară o decizie în privința direcției care trebuie urmată de acum înainte. Liberalizarea pieței energiei a intrat într-o etapă de stagnare care generează costuri ridicate de tranziție, ce ar putea

depăși beneficiile și care sunt cauzate de absența unui cadru de reglementare omogen la nivel european, precum și, în unele cazuri, de absența voinței reale în ceea ce privește liberalizarea și a unei delimitări clare a responsabilităților între diferitele părți implicate. Lipsa de certitudine legislativă poate genera un nivel redus de investiții în acest sector și o concurență slab dezvoltată. Aceasta a creat o piață europeană fragmentată, condusă, în unele cazuri, de fostele monopoluri, motiv pentru care este necesar să se susțină cu fermitate că procesul de liberalizare trebuie să continue într-un mod hotărât.

1.1.3 Aspectele politice: piața unică

1.1.3.1 Elementul fundamental al strategiei care trebuie adoptată îl constituie crearea *pieței unice europene a energiei*. Uniunea

Europeană trebuie să elaboreze o strategie comună pentru a putea acționa rapid și coerent și pentru a avea mai multă greutate în negocierile internaționale. Este esențială cooperarea între statele membre, autoritățile de reglementare și operatorii rețelilor de transport. Trebuie să se treacă la schimbări structurale ce vizează integrarea gestionării și dezvoltării sistemelor la nivel regional. Diferitele state membre trebuie să își împărtășească experiențele, cunoștințele și reglementările, pentru a acționa concertat și pentru a propune (impune) o politică proprie a costurilor în materie de aprovizionare, astfel încât să pună la punct scenariul cel mai competitiv cu putință, care să se materializeze în prețuri mai echitabile, evitându-se speculația financiară. Trebuie să existe mai multă coeziune între statele membre, acestea trebuind să respecte normele stabilite de comun acord, în interesul utilizatorilor/consumatorilor, prin aplicarea, la nivel național, a legislației comunitare asupra căreia au convenit în prealabil.

1.1.4 Aspectele economice

1.1.4.1 În opinia CESE, o concurență loială și reglementată în mod adecvat (lucru pe care propunerea Comisiei nu îl asigură) ar favoriza multiplicarea surselor de energie alternativă și a investițiilor în infrastructura energetică. Aceasta ar antrena, la rândul ei, creșterea productivității întreprinderilor (cum ar fi întreprinderile mici și mijlocii), permițând obținerea unor prețuri echitabile, favorizând transparența și reducând riscurile apariției unor poziții dominante.

1.1.4.2 Unul dintre obiectivele prioritare ale celui de-al treilea pachet legislativ constă în promovarea investițiilor necesare în infrastructura energetică și în asigurarea coordonării lor la nivel european. În ceea ce privește acest aspect, măsurile propuse de Comisie merg în direcția bună. Este necesară totuși garantarea faptului că ele permit efectuarea investițiilor necesare în producție, stimulând încrederea investitorilor. În ceea ce privește dezvoltarea rețelilor, aceste măsuri trebuie să asigure o planificare adecvată, care să ia în considerare toate părțile implicate și să fie realizată la un nivel corespunzător, în conformitate cu termenele stabilite. Este de asemenea nevoie de un control al investițiilor la nivel european (din partea Agenției de cooperare a autorităților de reglementare). Piața relativ rigidă, caracterizată de întreprinderi care operează într-un context de oligopol și de câteva state reticente în a își delega competențele în materie de aprovizionare, pune la încercare încrederea operatorilor și a utilizatorilor, cu blocajul de lichidități care decurge de aici. Acestei situații trebuie să i se pună capăt.

1.1.5 Aspectele sociale

1.1.5.1 Restructurărilor generate de măsurile din cel de-al treilea pachet vor trebui însoțite de o politică în favoarea ocupării forței de muncă, cu implicarea deplină a sindicatelor și a întreprinderilor, prin intermediul instrumentelor precum „corporate social restructuring” și a amortizorilor sociali prevăzuți la nivel național și european. Este reconfortant să se constate că nu a fost înregistrat niciun efect negativ asupra ocupării forței de muncă în țările care au separat structurile de proprietate la nivelul rețelilor de transport.

1.1.5.2 Chiar dacă protecția grupurilor celor mai slabe și a consumatorilor vulnerabili este și va rămâne de competență strict națională, este esențial ca importanța acestor măsuri la nivel internațional să fie recunoscută de către Comisie. Comisia va trebui să garanteze și controlul punerii în practică a acestora, pentru ca aceste instrumente să respecte premisele obligatorii pentru o piață deschisă și concurențială. Ar trebui introdus conceptul de sărăcie energetică la nivel comunitar (aplicarea unui tarif minim) și ar trebui îndeplinite obligațiile de serviciu public și de interes general prevăzute de directivele în vigoare.

1.1.6 Utilizatorii (întreprinderi și consumatori)

1.1.6.1 O nouă strategie în materie de politici energetice trebuie să fie așadar în măsură să promoveze o concurență reală între întreprinderi, pentru ca utilizatorii să poată alege dintr-un număr cât mai mare de opțiuni. Rețelele de transporturi trebuie să fie accesibile oricui dorește să le utilizeze. În cazul marilor întreprinderi energofage, trebuie să fie instituit un contract european pentru cumpărarea de energie la prețuri uniforme (prețuri comparabile sau „legea prețului unic”), eliminându-se ajutoarele de stat care denaturează concurența. În plus, drepturile acordate de Uniunea Europeană consumatorilor trebuie să fie recunoscute, aceștia trebuind să aibă și libertatea de a își alege furnizorul, la cel mai mic preț posibil.

1.1.7 În cele din urmă, CESE consideră că propunerea Comisiei trebuie să urmărească prevenirea unei acțiuni combinate involuntare (în vederea consolidării unui status quo) a marilor monopoluri, care sunt decise să își păstreze poziția concurențială avantajoasă, și a sindicatelor, care își propun să apere locurile de muncă.

1.2 Propunerile CESE

1.2.1 Piața unică a energiei

1.2.1.1 Pentru a accelera progresul către piața unică a energiei, Comisia trebuie să modifice propunerile prezentate în cadrul celui de-al treilea pachet privind energia, pentru a putea să acționeze autonom la nivel internațional, în special în privința surselor de energie. Pentru aceasta, propunerile de cooperare regională pe care le cuprinde pachetul trebuie considerate etape intermediare în îndeplinirea obiectivului final, adică realizarea pieței unice a energiei. În plus, statele membre trebuie să se străduiască să își integreze piețele de energie electrică, iar operatorii de rețele ar trebui să activeze în mai multe state membre. CESE consideră că propunerea de cooperare regională între operatorii de rețea, care figurează în al treilea pachet, nu trebuie în niciun caz să fie considerată un înlocuitor temporar sau o alternativă la piața unică. Este fundamentală cooperarea la nivel regional, bazată pe disocierea structurilor de proprietate (*ownership unbundling*), între operatorii de rețea care să fie efectiv separați de rețelele de vânzare sau de producție. În vederea verificării coerenței reglementării și a regulilor pieței, ar trebui utilizate și inițiativele regionale recent promovate de către ERGEG (Grupul European de reglementare în domeniul energiei electrice și al gazelor).

1.2.2 Disocierea verticală integrată (unbundling)

1.2.2.1 CESE consideră că, pentru a încuraja investițiile, Comisia Europeană trebuie să privilegieze disocierea structurilor de proprietate (*ownership unbundling*), care este, fără îndoială, preferabilă disocierii funcționale. Aceasta ar spori transparența și încrederea operatorilor, ar îmbunătăți siguranța sistemului și ar permite controlul activităților de monopol, prevenind comportamentele discriminatorii și optimizând utilizarea și întreținerea rețelei.

1.2.2.2 Implicațiile strategice ale proprietății asupra rețelilor și necesitatea garantării independenței acestora, în special în relație cu eventualele interese ale țărilor terțe, inclusiv alegerea tipului de proprietate asupra rețelei (publică sau privată) trebuie să facă obiectul unor analize suplimentare aprofundate. Disocierea structurilor de proprietate propusă de Comisie nu implică privatizarea rețelilor de transport publice, aflate în prezent în proprietate publică.

1.2.2.3 Nu există, între sectorul energiei electrice și cel al gazului (a se vedea situația din Statele Unite, Danemarca, Țările de Jos, Portugalia, Regatul Unit, Spania și Suedia), diferențe care să justifice un tratament diferit în ceea ce privește disocierea proprietății. Separarea activităților de producție/vânzare de activitatea de transport din punct de vedere al proprietății se dovedește necesară în cele două sectoare. Eventualele comportamente discriminatorii legate de o disociere verticală insuficientă sunt identice. Companiile care vând gaz nu ar trebui să se preocupe de cine îl transportă, ci doar de a trata cu companii de încredere și solide financiar, capabile să vândă acest gaz.

1.2.3 Agenția europeană pentru cooperarea autorităților de reglementare (ACER)

CESE este ferm convins că Agenția europeană pentru cooperarea autorităților de reglementare (ACER) trebuie înzestrată cu competențe crescute pentru:

- a exercita un rol de reglementare autonom și independent;
- a controla operațiunile Asociației europene a operatorilor rețelilor de transport al energiei electrice (ENTSO) și a sprijini Comisia, împreună cu ENTSO și cu comitetul permanent pentru piață, în activitatea de concepere a unei liste de reguli necesare pentru elaborarea și aprobarea liniilor directoare și codurilor tehnice și comerciale;
- a defini criteriile și a aproba codurile tehnice și comerciale;
- a stabili metodele tarifare și prețurile în ceea ce privește mecanismul de compensare a costurilor suportate de către operatorii rețelei în cadrul tranzitului transfrontalier al energiei electrice;
- a elabora linii directoare referitoare la principiile de dezvoltare a rețelei și a aproba planul de investiții pe zece ani, propuse de ENTSO;

— a prezenta sugestii și avize Parlamentului European, Consiliului și Comisiei;

— a consulta operatorii de pe piață;

— a coordona activitatea autorităților naționale;

— a favoriza transparența, inclusiv în privința modalităților de numire a membrilor grupului de conducere.

1.2.4 Autoritățile naționale

1.2.4.1 Autoritățile naționale de reglementare joacă un rol esențial în promovarea concurenței și în punerea corectă în aplicare a directivelor la nivel național, în special în ceea ce privește respectarea normelor utilizării imparțiale a infrastructurii. Este prin urmare necesară armonizarea competențelor și sporirea independenței acestor autorități, în raport cu întreprinderile naționale și cu cele din sectorul energiei, astfel încât să poată fi desfășurată o activitate de supraveghere și de prevenire a oricărui abuz de poziție dominantă. O autoritate de reglementare mai independentă va instaura încrederea în piață și va putea coopera mai activ cu ACER.

1.2.5 Mecanismul de coordonare a operatorilor naționali de rețea (*European Networks of Transmission System Operators — ENTSO*)

1.2.5.1 CESE consideră utilă îmbunătățirea coordonării între operatorii naționali de rețea, pentru a se putea efectua investiții și pentru a îmbunătăți gestionarea infrastructurilor necesare dezvoltării unei rețele europene integrate. Agenția ar trebui să joace un rol mai important decât cel prevăzut, pentru a propune, a elabora, a controla și a aproba codurile, astfel încât interesului public să i se acorde atenția cuvenită. Rolul jucat de ENTSO va trebui să se mențină în limitele capacităților și competențelor proprii. Prin urmare, responsabilitatea elaborării liniilor directoare și codurilor ar trebui să revină ACER.

1.2.6 Rețelele europene și investițiile

1.2.6.1 CESE consideră că Uniunea trebuie să anticipeze evoluția viitoare a utilizării rețelilor, cu ajutorul unui program de investiții care să vizeze crearea unui sistem de rețele europene publice și/sau private sau reglementate de către Uniune, accesibile tuturor, atât pentru transportul, cât și pentru utilizarea energiei. Pentru aceasta, ar trebui să se garanteze faptul că procedurile de gestionare a interconexiunilor sunt cu adevărat transparente și bazate pe proceduri de piață, permițând astfel intensificarea la maximum a activităților comerciale. Investițiile ar trebui efectuate atunci când aduc beneficii socioeconomice din perspectivă regională, iar actorii de pe piață ar trebui să se implice într-o manieră corespunzătoare în procesul de elaborare a deciziilor privitoare la evoluția codurilor și la planul de investiții pe zece ani.

1.2.7 Democrația și reprezentarea

1.2.7.1 CESE consideră că, în baza dispozițiilor existente sau în curs de elaborare, consumatorii trebuie să fie reprezentați în cadrul consiliului de administrație al Agenției. În ceea ce privește toate celelalte părți interesate (agenți, sindicate, întreprinderi), pe lângă consiliul de administrație, acestea ar putea face parte sau dintr-un consiliu special de control, în așa fel încât activitatea legislativă să se bazeze pe un consens și pe o participare cât mai ample cu putință, chiar de la început, nu doar în etapa finală.

2. Introducere

2.1 Acum aproximativ zece ani, Comisia a început (cu mare întârziere) să facă primii pași către un cadru normativ european pentru o piață unică a energiei electrice și a gazului. Comitetul a avut astfel ocazia să-și prezinte avizul, care exprima pe alocuri o părere diferită de cea a Comisiei, în privința unei probleme care nu a încetat să câștige în importanță și să devină din ce în ce mai controversată.

2.2 Odată cu adoptarea celui de-al treilea pachet de propuneri legislative privind piața electricității și a gazului, Comisia înțelege să completeze revizuirea deja începută, într-un context internațional care a suferit transformări profunde, punând noi probleme tuturor părților în cauză. Propunerile nu întrunesc unanimitatea statelor membre, ceea ce întârzie adoptarea și aplicarea lor și compromite realizarea pieței europene unice a energiei.

2.3 CESE se află în fața unei mari responsabilități: aceea de a formula un aviz asupra unuia dintre dosarele cele mai importante (și mai fierbinți) din ultimii ani, de care depinde nu numai piața energiei, ci și viitorul întreprinderilor europene din acest sector, al consumatorilor europeni și al întreprinderilor din țările terțe.

2.4 CESE apreciază studiul de impact realizat de Comisie, care oferă deja bune indicii privind eficacitatea liberalizării și a unei concurențe loiale (a se vedea textul acestui studiu).

3. Motivele elaborării propunerilor Comisiei

3.1 Garantarea pentru consumatori a unei reale libertăți de alegere a furnizorului, dintr-o ofertă largă, și a posibilității de a beneficia de „avantajele” pe care această alegere „ar trebui” să le presupună. Asigurarea unor condiții mai avantajoase pentru utilizatori ar trebui să reprezinte un obiectiv comun pentru întreprinderile din țările terțe care își desfășoară activitatea în Uniunea Europeană.

3.2 Disocierea dintre activitățile de producție și cele de transport, pe de o parte, și proprietatea și gestionarea rețelelor de transport de energie electrică și de gaz, pe de altă parte. În plus, este propusă o a doua opțiune, aceea a „operatorului de rețea independent”, care permite întreprinderilor integrate vertical să rămână proprietare ale rețelei, cu condiția ca gestionarea capitalului lor fix să fie asigurată de un organism independent sau de o altă întreprindere. Această măsură ar trebui să încurajeze investițiile în infrastructură.

3.3 Adoptarea de măsuri eficiente împotriva fragmentării pieței în funcție de frontierele naționale, a integrării verticale existente și a concentrării puternice a ofertei, care a împiedicat, până acum, instituirea unei concurențe reale și crearea unei piețe unice a energiei.

3.4 Simplificarea schimburilor transfrontaliere, prin crearea unei agenții ad-hoc în scopul asigurării coordonării între autoritățile naționale de reglementare și oferirea aceluiași oportunități europene din sector. Acest lucru ar garanta înființarea unei adevărate rețele europene care să garanteze siguranța aprovizionării și diversificarea ofertei. Independența autorităților naționale ar trebui consolidată cu adevărat.

3.5 Sprijinirea colaborării, prin elaborarea de noi reglementări de către operatorii de rețele europene și asigurarea unei cooperări sporite între diferitele piețe naționale, în special în caz de risc privind aprovizionarea.

3.6 Sporirea transparenței prin simplificarea regulilor pieței și prin furnizarea de informații consumatorilor, pentru a „spori” încrederea utilizatorilor față de piață (însă a existat aceasta cu adevărat până acum?).

3.7 Consumatorii să poată beneficia, în anul următor, de drepturi garantate printr-o „cartă” specială (obligatorie) care va trebui să conțină, printre altele, informații privind furnizorii, diferitele opțiuni propuse de către piață, simplificarea practicilor administrative, sărăcia energetică (*fuel poverty*) în funcție de consumul de energie etc. (!).

4. Propunerile de directivă (energie electrică și gaz)

4.1 Separarea efectivă (juridică și funcțională) a activităților de aprovizionare și de transport al energiei electrice și gazului în toate statele membre, prin intermediul unor sisteme care nu sunt integrate vertical. Acest aspect constituie un element-cheie pentru soluționarea eventualelor conflicte de interese și pentru:

- asigurarea unui nivel corespunzător de investiții, în vederea îmbunătățirii eficacității rețelei de furnizare și de transport, inclusiv o mai bună gestionare a transferurilor transfrontaliere;
- evitarea acordării vreunui privilegiu sau tratament favorabil întreprinderilor și filialelor care fac parte din rețelele de transport și de producție integrate vertical;
- garantarea unui acces corect și transparent la informații pentru toți operatorii de pe piață și nu doar pentru aceia care aparțin unei anumite întreprinderi.

4.2 Crearea unui „operator de rețea independent” (ISO) constituie o soluție în cazul întreprinderilor integrate vertical care refuză să disocieze efectiv structurile de proprietate, în măsura în care aceasta le permite întreprinderilor în cauză să păstreze proprietatea asupra rețelei, dar nu și gestionarea ei. Independența operatorului nu va putea fi garantată decât printr-o reglementare eficientă.

(!) A se vedea Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei „Către o Cartă europeană a drepturilor consumatorilor de energie”, CESE 71/2008.

4.2.1 Independența operatorului de rețea se aplică atât întreprinderilor publice, cât și celor private, la fel ca disocierea proprietății rețelei de transport și a sistemelor de producție.

4.2.2 Obiectivul principal constă în a face ca întreprinderile de producție și de furnizare a energiei electrice și a gazului să își desfășoare activitatea complet disociat în toate țările Uniunii Europene.

4.2.3 Directiva propusă prevede derogări temporare de la normelor disocierii proprietății în caz de investiții în infrastructura energetică.

4.3 Disocierea operatorilor rețelei de transport de activitățile de furnizare și producție este prevăzută nu doar la nivel național, ci și pe ansamblul Uniunii Europene. Acest lucru înseamnă că nicio întreprindere producătoare de energie nu poate să gestioneze sau să dețină o rețea de transport într-un alt stat membru. Orice operator care intră în rețea și devine parte a acesteia trebuie să își dovedească independența în raport cu activitățile de furnizare și de producție.

4.4 Disocierea proprietății va trebui să conducă la buna funcționare a pieței și a rețelei, ceea ce va avea ca rezultat final o formare corectă a prețurilor energiei electrice și gazului și o eventuală scădere ulterioară a prețurilor în avantajul consumatorilor și a celor care investesc în acest sector.

4.5 Existența unei autorități de reglementare independente și operaționale este indispensabilă pentru a garanta un comportament adecvat al operatorului de rețea independent, precum și disocierea efectivă a proprietății rețelelor de producție și de furnizare. Autoritățile de reglementare vor trebui să fie independente juridic și funcțional în raport cu orice alt subiect de drept public sau privat și vor trebui să acționeze în mod independent față de interesele pieței. Aceste autorități din diferitele state membre vor trebui să primească puteri depline și vor putea să coopereze între ele pentru:

- a controla respectarea de către diferiții operatori de pe piață a obligațiilor referitoare la transparență;
- a garanta eficacitatea măsurilor de protecție a consumatorilor;
- a verifica buna funcționare a activității de transport al energiei electrice și gazului;
- a controla planurile de investiții ale operatorilor rețelei de transport și a verifica compatibilitatea acestor planuri;
- a controla dacă există abuzuri de piață sau de poziție dominantă care împiedică formarea corectă a prețurilor.

Agențiile externe (Comitetul European al Reglementatorilor de Valori Mobiliare — CESR, Agenția europeană de cooperare a autorităților naționale de reglementare în domeniul energiei) sunt însărcinate să joace un rol consultativ pe lângă Comisie, cu privire la aplicarea normelor menționate.

5. Propunerile de regulament (instituirea Agenției europene de cooperare, accesul la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și accesul la rețelele de transport de gaz natural)

5.1 Consolidarea piețelor interne cu ajutorul normelor și abordărilor comune este un element-cheie al dezvoltării pieței europene a energiei și al efectuării schimburilor transfrontaliere necesare. Se impune o armonizare a normelor existente în diferite țări (de exemplu, normele tehnice pe baza cărora trebuie să opereze întreprinderile de energie electrică, „codurile de rețea”). Actualmente, aceasta nu pare să fi fost încă realizată cu ajutorul ERGEG. Această armonizare nu va putea fi realizată decât de un organism distinct și independent care, dat fiind constrângerile impuse de către articolele tratatului, ar putea lua forma unei agenții.

5.2 Această agenție va trebui în special:

- să îmbunătățească gestionarea situațiilor transnaționale;
- să controleze activitățile operatorilor rețelelor de transport al energiei electrice și gazului;
- să verifice eficacitatea planurilor de investiție pe zece ani prevăzute pentru rețele;
- să vegheze ca cooperarea între operatori să fie eficientă, transparentă și avantajoasă pentru piața internă;
- să ia hotărâri individuale privind anumite aspecte tehnice și cererile de derogare;
- să exercite un rol consultativ privind problemele de reglementare a pieței și să propună orientări în vederea îmbunătățirii practicilor adoptate de autoritățile de reglementare naționale.

5.3 Structura organizatorică va fi realizată după modelul organigramei-tip a agențiilor de reglementare comunitare, acordându-se o atenție sporită adoptării unui sistem care să garanteze independența funcțiilor de reglementare. Pe lângă un consiliu de administrație care să numească directorul agenției, vor putea fi deci create un Consiliu al autorităților de reglementare însărcinat cu toate problemele inerente reglementării și un comitet de recurs care va trebui să se ocupe de apelurile împotriva deciziilor adoptate de agenție. Agenția va putea avea între patruzeci și cincizeci de angajați, iar cheltuielile ei anuale totale se vor situa între șase și șapte milioane EUR, care vor fi acoperite prin subvenții comunitare.

5.4 Comisia are rolul de gardian al tratatelor și de „controlor al controlorului”. Agenția are putere de decizie și libertate de acțiune doar în privința unor probleme tehnice specifice. Hotărârile privind intervențiile în scopul promovării cooperării sau al răspunerii corecte a pieței pot fi luate de către Comisie ca răspuns la semnalele furnizate de agenție sau în mod independent.

5.5 O cooperare eficientă între operatorii rețelei de transport este indispensabilă pentru realizarea unei integrări reale a pieței. Actualmente, cooperarea se efectuează exclusiv pe bază de voluntariat și nu a dat rezultate satisfăcătoare, mai ales cu ocazia incidentelor din rețea și a întreruperilor de curent. Integrarea operatorilor de rețea la nivel regional ar permite:

- definirea unui set coerent de coduri tehnice și comerciale valabile la nivel internațional;
- recurgerea la definirea unor coduri tehnice în absența unei cooperări efective între rețele;
- garantarea unui comportament nediscriminatoriu în ceea ce privește gestionarea și dezvoltarea rețelei;
- facilitarea integrării piețelor, ceea ce ar permite convergența prețurilor, reducerea preocupărilor legate de concentrarea pieței și stimularea lichidităților etc.;
- promovarea finanțării și gestionării activităților de cercetare și inovare.

5.6 Este important ca structurile de cooperare ale operatorilor rețelelor de transport să fie pe deplin recunoscute la scară europeană. Vor putea fi utilizate structurile existente, ca GTE și ETSO, sau vor putea fi create noi structuri centrale și permanente, atât pentru probleme de organizare, cât și pentru a dispune de instrumente practice de planificare și gestionare a rețelelor.

6. Observații generale

6.1 Principala problemă a rețelelor, în special a celor de energie electrică, constă nu doar în liberalizare, cât în a face ca întreprinderile și cetățenii să se poată folosi pe deplin de acestea. De exemplu, ar putea fi concepute rețele europene publice sau reglementate de Uniune, accesibile tuturor.

6.2 Ar fi de dorit ca Comisia Europeană să încurajeze investițiile destinate realizării unui sistem de transport absolut inovator, care să permită utilizarea energiei la nivel european, printr-o rețea interactivă inteligentă, asemănătoare cu internetul, care să permită circulația fluxului de energie în ambele sensuri, cu ajutorul unor contoare inteligente.

6.3 Aceasta ar încuraja mult investițiile și ar conduce la crearea de noi locuri de muncă și punerea în practică a vechiului slogan „power to people”: schimburile de energie s-ar face în funcție de nevoile fiecăruia, prin rețelele accesibile tuturor, cu aplicarea unor norme identice în toate țările Uniunii, fără excepție (cum se întâmplă deja în cazul internetului).

6.4 Ar fi posibilă, prin urmare, atât orientarea către o disociere totală în ceea ce privește rețeaua de transport de energie electrică, cât și către alegerea între separare și un „operator de rețea independent”, în ceea ce privește rețelele de gaz.

6.5 Obiectivele urmărite de Comisie [consolidarea autorităților naționale, cooperarea între operatorii de rețele de transport (ISO, TSO), creșterea transparenței pieței etc.] vor putea fi cu greu atinse dacă nu este depășită logica națională în ceea ce privește nu doar rețelele, ci și aprovizionarea, investițiile etc. Acestea sunt singurele măsuri capabile să garanteze un serviciu de o calitate superioară, chiar dacă nu sunt suficiente pentru a menține prețurile la un nivel scăzut.

6.6 Concentrarea rezervelor de petrol în câteva regiuni ale lumii [61,8 % în Orientul Mijlociu, 11,7 % în Europa și Rusia, 9,4 % în Africa, 8,5 % în America de Sud, 5,1 % în America de Nord și 3,5 % în Extremul Orient (F. Profumo, Politehnica din Torino)] ar trebui să îndemne Comisia să practice o politică comună mai hotărâtă atât față de aceste regiuni, cât și în cadrul organizațiilor internaționale în care se încheie acorduri și se iau hotărâri. În caz contrar, liberalizarea ca atare riscă să devină o tentație înșelătoare și va fi insuficientă pentru limitarea prețurilor, adeseori mărite din cauza monopolurilor care dictează legea, inclusiv în lumea politică.

6.7 Uniunea trebuie să realizeze progrese în materie de reglementare a concurenței și de transparență, dacă dorește ca sistemul economic să fie mai competitiv și mai transparent. Victoriile obținute împotriva Microsoft și Volkswagen constituie un precedent încurajator în privința concurenței, deși aceasta nu este de ajuns. Trebuie să fie prevăzute în același timp măsuri mai eficiente pentru reducerea impactului și consecințelor asupra forței de muncă, pentru adoptarea de măsuri și pentru aprobarea de investiții capabile să dinamizeze economia, pentru crearea de mai multe posibilități pentru lucrători și tineri și, prin urmare, pentru reducerea nevoii de „protecție”. Într-adevăr, dacă ultimele date privind creșterea economică a Europei nu sunt încurajatoare (a se vedea comunicarea Comisiei), aceasta se întâmplă nu numai datorită faptului că moneda euro este puternică, dar și din cauza lipsei de competitivitate a întreprinderilor și a „protecției” de care beneficiază multe dintre ele. Desființarea monopolurilor, inițiată de Actul Unic European trebuie să reușească, întrucât, în caz de eșec, cetățenii consumatori ar avea de suferit în urma dezorganizării și a eventualei reintroduceri a finanțărilor publice pentru menținerea rețelelor, așa cum se întâmplă în transportul feroviar britanic.

6.8 Discutarea măsurilor pachetului nu se poate limita la mediile instituționale sau la specialiști. Comisia și CESE trebuie să orienteze dezbaterile către exterior, aceasta trebuind să fie deschisă, să implice cetățenii-consumatori, lucrătorii și întreprinderile, pentru a evita ca întreprinderile din acest sector, care dețin adeseori monopolul, să fie singurele care influențează hotărârile (de exemplu, ar putea fi creat un „blog” special pentru cetățeni, ar putea fi organizate audieri deschise într-o mare parte a statelor membre, în anumite orașe europene, iar rezultatele ar putea fi prezentate în cadrul unei mari conferințe publice organizate la nivel comunitar). În plus, controlul agențiilor europene de reglementare de către Comisia Europeană ar trebui să aibă și o dimensiune democratică și să fie confirmat de cel efectuat de Parlamentul European.

7. Observații specifice

7.1 Separarea proprietății asupra diferitelor activități ale filierei: activitățile de aprovizionare și de producție de cele de gestionare a rețelei (*ownership unbundling*). Această măsură reprezintă o condiție indispensabilă pentru reducerea obstacolelor în calea intrării pe piață. Obiectivul este acela de a evita ca întreprinderile integrate care exercită mai multe activități în cadrul filierei să poată transfera o parte din costurile activităților liberalizate pe seama activităților reglementate și deci să beneficieze de un avantaj concurențial nemeritat în raport cu întreprinderile care exercită doar activități supuse concurenței. Adoptarea de către statele membre a directivelor privind piața gazului natural și a energiei electrice nu este omogenă, ceea ce permite, în anumite cazuri, crearea de întreprinderi de producție și de furnizare și de întreprinderi de gestionare a rețelelor de transport integrate vertical.

7.2 Întărirea efectivă a prerogativelor autorităților naționale de reglementare. Aceste autorități garantează o administrare neutră a rețelelor și, la nivel mai general, a infrastructurii gestionate în regim de concesiune și joacă un rol esențial în ceea ce privește liberalizarea (transport, furnizare și măsurare în sectorul energiei; transport, furnizare, măsurare, stocare și regazificare în sectorul gazului).

7.3 Rolul hotărâtor al Agenției de cooperare a autorităților de reglementare a energiei în ceea ce privește controlul organismelor naționale independente. Crearea unui organism de reglementare supranațional, însărcinat cu supravegherea gestionării de către diversele țări implicate, ar permite o cooperare bine definită în domeniul reglementării și ar reduce dezechilibrul dintre perspectivele Uniunii Europene în ansamblul ei și cele ale diferitelor țări, în vederea definirii unor soluții orientate către o piață integrată a energiei.

7.4 Instituirea unor operatori de rețea de transport care să fie independenți față de rețeaua de producție și care să coopereze între ei pentru a gestiona eficient problemele de transport. Într-adevăr, operatorii rețelei de transport a unei întreprinderi integrate vertical tind să privilegieze întreprinderile asociate, ceea ce se traduce printr-un serios deficit de informație pentru noii concurenți. Investițiile în cadrul întreprinderilor puternic integrate sunt adeseori denaturate, în măsura în care întreprinderea dominantă nu are niciun interes să îmbunătățească rețeaua, de vreme ce concurenții săi ar fi principali beneficiari ai acestui lucru. O disociere formală și substanțială a operatorilor de rețele de transport ar oferi aceleași garanții de acces la rețea pentru toate întreprinderile de transport și ar permite îmbunătățirile tehnologice necesare care să garanteze o gestionare mai eficientă și, în cele din urmă, prețuri mai scăzute pentru utilizatori.

7.5 Creșterea transparenței și facilitarea accesului pe piațe pentru creșterea lichidității pieței energiei electrice și gazului. Există o lipsă de informare în materie de fiabilitate și oportunități pe piață (între diverșii actori implicați ai filierei). Asimetria accesului la informații constatată între operatorii istorici și societățile concurente este considerabilă. O mai mare transparență ar reduce la minimum riscurile intrării pe piață a noilor veniți și ar reduce considerabil obstacolele care împiedică accesul pe piață, ar întări încrederea în piețele en gros și prin urmare în semna-

lele în materie de tarife. Este totuși necesară garantarea unei anumite uniformități/corespondențe a informațiilor, care, fără a subestima vreodată importanța confidențialității informațiilor strategice și comerciale ale unei întreprinderi, nu ar permite interpretări vagi care să dăuneze unei veritabile transparențe a pieței.

7.6 Garantarea accesului la informații pentru toți operatorii de pe piață, în scopul instaurării unei anumite încrederi și creării condițiilor unei dezvoltări corespunzătoare. Numeroși operatori nu au decât o încredere limitată în mecanismul formării prețurilor. Contractele de import de gaz sunt stabilite pe baza indicilor de prețuri formați în funcție de o serie de produse derivate din petrol, astfel încât prețurile urmează riguros evoluția piețelor petroliere. Această relație are urmări asupra prețurilor cu ridicata care nu se formează așadar pe baza mecanismului cererii și ofertei de pe piață, în detrimentul garantării aprovizionării (oferta). Fiind vorba despre contracte de import pe termen lung, nu se constată o tendință clară în favoarea mecanismelor de formare a prețurilor pe baza dinamicii pieței.

7.7 Definierea unor cerințe extrem de detaliate pentru a garanta transparența în materie de producție de energie electrică și de gaz. Trebuie oferite informații exacte în ceea ce privește previziunile în materie de cerere și ofertă pe termen scurt. Deoarece aceste cerințe ar trebui respectate de către diferiții producători de energie electrică, este necesară atribuirea de prerogative sporite autorităților naționale de reglementare.

7.8 Crearea de piețe derivate. Instrumentele derivate sunt un instrument eficient de gestionare a riscului în materie de prețuri, precum și un instrument natural de dezvoltare a piețelor de gaz și de energie electrică. Chiar dacă, de ceva vreme, se negociază contracte derivate pe piețele de energie electrică, fie direct, fie indirect, fiind așadar deja întreprinse eforturi ce trebuie continuate într-un mod mai susținut în vederea uniformizării, piața europeană a gazului natural este departe de a fi omogenă. Într-adevăr, dacă liberalizarea este foarte avansată în anumite țări membre, precum Marea Britanie, alte țări, cum este de exemplu Italia, nu au nici măcar o piață la vedere a gazului natural.

7.9 Reglementarea instalațiilor de depozitare, pentru a garanta că stocul disponibil pentru terți este oferit în mod transparent și echitabil, evitându-se acumularea de capacități.

7.10 Criteriile univoce și făcute publice, care definesc când și cum se prevede accesul terților la capacitatea de depozitare oferită pieței.

7.11 Definierea de norme transparente și detaliate privind accesul la terminalele GNL ce vor permite identificarea infrastructurilor care beneficiază de o derogare. Este vorba despre stabilirea de norme adecvate în vederea aplicării procedurii de licitație pentru rezervarea capacității de transport (*open season*). În măsura în care aceasta prevede un mecanism anticipat de rezervare a capacităților, procedura ar putea să nu fie suficientă pentru a garanta o mai mare deschidere a pieței către operatori. Într-adevăr, în cadrul procedurii, prioritatea în materie de alocare a capacităților pe rețeaua de transport națională trebuie să fie oricum acordată întreprinderii care realizează gazoductul

sau terminalul GNL și care beneficiază de o scutire. În plus, procedura de alocare a cotei reziduale de 20 % care privilegiază operatorii ce se angajează să atingă această cotă prin contracte pe termen lung, penalizând astfel piața la vedere și flexibilitatea în materie de furnizare, ar putea constitui o frână în calea dezvoltării concurenței.

7.12 Identificarea de contracte de furnizare bilaterale încheiate pe termen lung în aval și care să fie compatibile cu legislația comunitară în domeniul concurenței. Concurența la nivelul pieței cu amănuntul este foarte limitată. Efectul cumulativ al contractelor de lungă durată, al contractelor pe durată nedeterminată, al contractelor cu clauze de reînnoire tacită și cu termene de încetare de lungă durată poate să afecteze grav competitivitatea. Contractele încheiate între clienții industriali și producătorii (istorici) pe termen lung diferă de la o țară la alta. Cu toate acestea, este în creștere cererea privind o ofertă mai concurențială, venită din partea noilor sosiți. Poate fi observată lipsa unei oferte de furnizare la scară europeană, aspect care trebuie examinat cu seriozitate. Nivelul de concurență actual (puțini ofertanți) este absolut nesatisfăcător în anumite state membre caracterizate printr-un nivel ridicat de concentrare (Austria, Belgia). Limitările privind modul de furnizare a gazului către consumatori, împreună cu practicile restrictive ale furnizorilor la punctele de livrare sunt, prin urmare, foarte îngrijorătoare din punctul de vedere al concurenței.

7.13 Încurajarea pieței cu amănuntul de energie electrică și gaz, pentru finalizarea efectivă a procesului de liberalizare. Doar o adevărată piață cu amănuntul va permite cetățenilor UE să profite de efectele concurenței. Aceasta presupune instituirea de norme simplificate de acces pe piață, favorabile micilor producători și distribuitori, încurajându-se astfel lichiditatea pieței și obținerea de prețuri mai competitive. Este esențială asigurarea lichidității pentru a mări încrederea operatorilor față de formarea prețurilor pe piețele de energie electrică și platformele de negociere a gazului. Această operațiune va permite, în special în cazul gazului, slăbirea relației cu produsele petroliere.

7.14 O piață liberalizată a energiei electrice și a gazului joacă un rol-cheie în ceea ce privește sensibilizarea întreprinderilor și

cetățenilor față de formele de consum „inteligent”, în măsură să limiteze și să controleze costurile. Aceasta presupune educarea cetățeanului cu privire la sursele de energie actualmente disponibile și la resursele alternative (energiile regenerabile), pentru ca acesta să înțeleagă importanța vitală a acestui bun, având în vedere raritatea sa actuală. Atât în scopul economisirii energiei, cât și al reducerii costurilor, este indispensabil să i se ofere acestuia contracte care pot fi personalizate în funcție de consumul propriu.

7.15 Va trebui de asemenea ca cetățenii, în calitatea lor de consumatori responsabili, să fie informați cu privire la respectarea normelor de către organismele de reglementare sau în legătură cu eventualele abuzuri, pentru ca aceștia să-și valorifice drepturile mai ales prin intermediul asociațiilor de apărare a consumatorilor.

7.16 Garantarea satisfacerii cererii și în perioadele de vârf. În cazul energiei electrice, se pune problema capacității de producție, a capacității rețelei de transport și a transportului de energie prin rețea. În cazul gazului, trebuie să se vegheze la asigurarea unor capacități suficiente de import și de depozitare. Este totuși bine cunoscut caracterul limitat al capacității de import, în măsura în care transportul capacităților este rezervat de operatorii istorici prin contracte multianuale care pot acoperi uneori perioade ce depășesc douăzeci de ani. Aceasta înseamnă că noile proiecte, precum și proiectele de restructurare/extindere a infrastructurilor pentru energia electrică și gaz (gazoducte) trebuie să progreseze rapid la nivel european, precum și la nivel național. Instalațiile de regazificare dobândesc o importanță de prim rang, ele îndeplinind un rol crucial, mai ales în bazinul mediteranean, prin asigurarea legăturii cu principalele țări producătoare (Libia, Algeria).

7.17 Promovarea solidarității. Statele membre UE trebuie să promoveze, la scară regională și la nivel bilateral, încheierea de acorduri de cooperare, de asistență mutuală și de cooperare reciprocă în cazul în care, din diferite motive, care nu îi sunt imputabile în mod direct, unul dintre aceste state s-ar confrunta cu un deficit energetic.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS
